

Byggereregler på ett sted

Veiledninger fra Statens bygningstekniske etat og rundskriv fra Kommunal- og regionaldepartementet

Veiledning om byggesak

§ 11-1. Kvalifikasjonskrav

§ 11-1. Kvalifikasjonskrav

(1) I søknad om sentral godkjenning for ansvarsrett skal foretaket dokumentere at det har en samlet kompetanse som er tilpasset det omsøkte godkjenningsområdet slik det fremgår av organisasjonsplanen etter § 10-1 første ledd bokstav a, jf. § 1-2 første ledd bokstav e, herunder at det benyttes nødvendig og relevant fagkompetanse for å sikre at arbeid innenfor det omsøkte godkjenningsområdet ivaretas i samsvar med krav gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven.

(2) I søknad om lokal godkjenning for ansvarsrett skal foretaket vise at det i tiltaket benyttes nødvendig og relevant fagkompetanse for å gjennomføre det aktuelle tiltaket på en forsvarlig måte slik at krav gitt i eller med hjemmel i plan- og bygningsloven ivaretas, jf. § 10-2 tredje ledd.

(3) Kontrollforetak må ha relevant kompetanse innenfor prosjektering eller utførelse.

Veiledning

Foretak som søker sentral godkjenning må ha en organisasjonsplan som viser at det har en samlet kompetanse i form av utdanning og praksis som er tilpasset godkjenningsområdet. Krav til kvalifikasjoner skal sikre at foretak som påtar seg ansvar i byggesaker er i stand til å gjennomføre prosjektet i samsvar med det bygningstekniske regelverket. Ved lokal godkjenning må foretaket vise at prosjektet vil bli gjennomført med tilstrekkelig fagkompetanse. Veiledningen forklarer nærmere om vurderingen av fagkompetanse.

Innledning

Etter pbl. §§ 22-1 og 22-3 gis sentral og lokal godkjenning for ansvarsrett til kvalifiserte foretak. Forskriften stiller kvalifikasjonskrav til foretak som søker om å påta seg ansvarsrett.

Kvalifikasjonskravene er i utgangspunktet de samme for sentral og lokal godkjenning, og retter seg mot foretakets organisasjon, system for ivaretagelse av plan- og bygningslovgivningen og den faglige kompetansen i foretaket, jf. § 9-1 andre ledd. De nærmere krav til foretakets kvalifikasjoner er regulert i byggesaksforskriften kapittel 9, 10 og 11, jf. pbl. § 22-5.

Ved søknad om ansvarsrett der foretaket ikke har sentral godkjenning skal foretaket synliggjøre overfor kommunen at det er i stand til å påta seg oppgaven det søkes om ansvarsrett for i det aktuelle tiltaket, jf. Standard Norge Byggblankett 5159 Vedlegg til søknad om ansvarsrett der foretaket ikke har sentral godkjenning. Opplysningene er utformet på samme måte som ved søknad om sentral godkjenning. Kompetansekrav som grunnlag for sentral og lokal godkjenning skal sikre at foretak som påtar seg ansvarsrett i byggesaker innehar tilstrekkelig kompetanse til å forestå oppgaver etter plan- og bygningsloven. Ved søknad om sentral godkjenning må foretak synliggjøre sin organisering som foretak, og hvordan det vil organisere arbeid og kvalifikasjoner i tiltakene, jf. Standard Norge blankett 19462 Søknad om sentral godkjenning av foretak.

Kravet til utdanning og praksis i byggesaksforskriften § 11-1 er gjort funksjonsrettet for å tydeliggjøre at det er foretakets samlede faglige kompetanse som danner grunnlaget for godkjenning. Bakgrunnen for dette er direktivet for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (2005/36/EF) og de konsekvenser dette direktivet medfører.

Kravet i byggesaksforskriften § 11-1 er at foretaket disponerer personell med nødvendig og relevant fagkompetanse. Fagkompetanse forstås her som formell utdanning og praksis. Ved å innføre funksjonsrettet krav til fagkompetanse, gis både den sentrale godkjenningsordningen og de lokale bygningsmyndighetene større fleksibilitet i forhold til å vurdere foretakets kompetanse. Den nærmere detaljeringen og presiseringen av kvalifikasjonskravene fremgår av denne veiledningen til forskriften.

Til første ledd

For søknad om sentral godkjenning må den formelle utdanningen og praksis være relevant i forhold til det godkjenningsområdet det søkes godkjenning for. Fagkompetansen dokumenteres gjennom organisasjonsplanen. Både web-søknad og blanketter krever opplysninger om foretakets ansattes utdanning og praksis.

Til andre ledd

Ved søknad om lokal godkjenning for ansvarsrett, må foretakets samlede fagkompetanse være relevant i forhold til de oppgaver det søkes ansvarsrett for. Det er ikke tilstrekkelig at sentral godkjenning automatisk legges til grunn ved lokal godkjenning. Med utgangspunkt i de krav som følger av forskriftens tredje del (Godkjenning og ansvar) må foretaket synliggjøre at det har kompetanse til å forestå de arbeider som er beskrevet i ansvarsrettssøknaden, og kommunen kan avslå søknaden om ansvarsrett

dersom den finner at kvalifikasjonene ikke er til stede i det aktuelle tiltaket. I tillegg må foretaket dokumentere ved egenerklæring at foretakets system for kvalitetssikring er tilpasset det aktuelle tiltaket. Kommunen kan ved tilsyn sjekke om dette stemmer, og at foretakets system er godt nok og er i bruk.

Oppgavene skal utføres av personell med nødvendig bemyndigelse

Det er en klar forutsetning at oppgaver i tiltaket utføres av personell med relevant fagkompetanse, og som har nødvendig bemyndigelse til å ta beslutninger av betydning for oppfyllelse av krav i plan- og bygningsloven. Med personell menes ikke at foretaket skal vise til personer, men at det skal fremgå av søknaden at foretaket har tilstrekkelig bemanning/stillinger i tiltaket. Kommunen skal altså ikke vurdere personenes kvalifikasjoner, men kan ved tilsyn påse at bemanningen faktisk er oppfylt med kvalifisert personale. Med nødvendig bemyndigelse menes at man har både formell og reell innflytelse på det arbeid som skal utføres. Det formelle vil kunne reguleres av stillingsfullmakt, stillingsinstruks, ansettelsesavtale eller annet, mens den reelle innflytelsen vil avhenge av arbeidssituasjon og av geografisk plassering i forhold til tiltaket. Innen utførelse vil nødvendigvis den geografiske tilhørigheten til tiltaket være svært viktig, bl.a. for å kunne møte på kort varsel dersom kommunen forlanger det. For søkerfunksjonen, og i ennå større grad for prosjekterende, er det fullt mulig å ha formell og reell innflytelse på arbeidet selv om prosjekteringsarbeider skjer helt andre steder enn der tiltaket er plassert. Det forutsettes imidlertid at det skal være enkelt å kommunisere med kommunen.

Som en påminnelse om hvorfor det er viktig å påse at det er foretaket som skal ha tilknytning/nærhet til prosjektet som er nødvendig for at reell faglig styring skal kunne finne sted, vises det til forarbeider til lovendringene i plan- og bygningsloven om godkjenningsordningen, inntatt i Ot.prp. nr. 39 (1993-94). Departementet la der vekt på at det er foretaket og ikke den faglige lederen som skal godkjennes for ansvarsrett:

”En ordning med godkjenning av personer alene vil dessuten lett kunne føre til tilsvarende omgørelser som har funnet sted ved dagens entreprenørlov. Her har man sett tilfeller hvor foretaket har ”leid” autoriserte personer som ikke har hatt en slik stilling i foretaket at de har hatt innflytelse til å påse at de offentlige krav følges.”

Til tredje ledd

Bestemmelsen viser at kontrollforetak må ha kompetanse innenfor prosjektering eller utførelse, i tillegg til kontroll. Det vises også til § 11-2 fjerde ledd, som sier at ”Foretak som påtar seg ansvar som ansvarlig kontrollerende må kunne dokumentere at det har personell med relevant praksis fra prosjektering og utførelse.

Når det brukes ”eller” i § 11-1 og ”og” i § 11-2, har det sammenheng med at det er mulig å godkjennes som spesialistforetak for kontroll innenfor særskilte fagområder/kontrollområder, mens ansvaret for kontroll i det enkelte tiltaket i utgangspunktet må gjelde både prosjektering og kontroll. Hvis dette ikke er ivaretatt i det enkelte tiltaket må det stilles krav om supplerende bruk av spesialkompetanse, enten med egen ansvarsrett eller som underkonsulent(er), og tilsvarende krav om koordinering av kontrollansvaret.

Det er pekt på at kvalifikasjonskravene til kontrollforetak er uklare og at de mer spesielle kravene i § 11-1 tredje ledd ikke samsvarer med forskriftens generelle krav om relevant praksis.

Foretak som søker sentral godkjenning må dokumentere en samlet kompetanse tilpasset det godkjenningsområdet som søkes. Kvalifikasjonene må være relevante for godkjenningsområdet. Dette er et grunnleggende prinsipp i byggesaksforskriften kapittel 11 (Krav til utdanning og praksis). For funksjonen kontroll vil dette innebære at foretaket må ha erfaring fra kontrolloppgaver. Det er i § 11-1 tredje ledd ikke sagt at det i tillegg til prosjekterings- eller utførelseserfaring også må dokumenteres erfaring fra kontroll. Således er det et misforhold mellom de generelle og de spesielle kravene til kvalifikasjoner i kap. 11.

For å rette opp dette er et forslag til endring av forskriften sendt ut på høring med frist 20. september 2011. I påvente av en forskriftsendring, vil et krav om erfaring fra kontroll innfortolkes i byggesaksforskriften kapittel 11. Det er uomtvistet at praksis fra kontrolloppgaver må settes som vilkår for å bli godkjent for kontroll. Dette samsvarer med grunntanken i byggesaksforskriften om relevant og tilpasset praksis. Det er også i samsvar med høringsforslaget som sa at kontrollforetak skal ha kompetanse innenfor prosjektering eller utførelse i tillegg til kontroll. Kompetanse innenfor prosjektering eller utførelse er således en nødvendig, men ikke tilstrekkelig forutsetning for kontroll.

For å sikre framvekst av kontrollforetak må begrepet kontroll ikke tolkes for snevert. Erfaring fra kontroll vil omfatte alle former for ekstern kontroll. Det vesentlige er at foretaket kan vise til erfaring fra kontroll av andres arbeid og bruk av metodikk og system som er sammenlignbart med det som anvendes ved uavhengig kontroll. Byggeledelse, prosjekteringsledelse eller lignende ekstern kvalitetsledelse vurderes som relevant praksis på linje med erfaring fra uavhengig kontroll.

Nylig etablerte foretak som ikke har opparbeidet seg fartstid innenfor kontroll før 1. juli 2012, vil like fullt kunne tilfredsstille kravene ved å vise til ansatte med relevant praksis fra annet kontrollforetak.

Det tidligere ansvarsområdet egenkontroll er erstattet med intern kvalitetssikring. Begrepet brukes fremdeles i kontrollstandarden og omfatter foruten kvalitetssikring, intern kontroll i form av sidemannskontroll og overordnet kontroll. Egenkontroll eller kvalitetssikring vil ikke kvalifisere som relevant praksis fra kontroll.

Vedlegg - Hjelpemiddel for vurdering av fagkompetanse

Som veiledning for vurderingen av fagkompetanse kan nedenstående tabell benyttes. Det understrekes imidlertid at tabellene kun er veiledende og kan ikke brukes som rent hjemmelsgrunnlag for å avslå søknad om ansvarsrett.

HISTORISK
VERSTORISK

§ 11-1 tabell 1

Tiltaksklasse	Funksjon	Utdanningsnivå	Praksis (antall år)
1	Søker	Utdanning som svarer til krav til mesterbrevsutdanning eller fagskole med fagplan for linjefag	4
1	Prosjekterende	Utdanning som svarer til krav til mesterbrevsutdanning eller fagskole med fagplan for linjefag	4
1	Kontrollerende for prosjektering	Utdanning som svarer til krav til mesterbrevsutdanning eller fagskole med fagplan for linjefag	4
1	Utførende	Fagopplæring som svarer til fagprøve hhv. svenneprøve	2
1	Kontrollerende for utføring	Fagopplæring som svarer til fagprøve hhv. svenneprøve	2
2	Søker	Utdanning som svarer til krav til Mesterbrevsutdanning eller fagskole med fagplan for linjefag	6
2	Prosjekterende	Utdanning som svarer til det som kreves for eksamen fra ingeniørhøgskole	6
2	Kontrollerende for prosjektering	Utdanning som svarer til det som kreves for eksamen fra ingeniørhøgskole	6
2	Utførende	Utdanning som svarer til krav til mesterbrevsutdanning eller fagskole med fagplan for linjefag	3
2	Kontrollerende for utføring	Utdanning som svarer til krav til mesterbrevsutdanning eller fagskole med fagplan for linjefag	3
3	Søker	Utdanning på universitetsnivå som sivilingeniør, master i arkitektur eller tilsvarende grad.	8
3	Prosjekterende	Utdanning på universitetsnivå som sivilingeniør, master i arkitektur eller tilsvarende grad	8
3	Kontrollerende for prosjektering	Utdanning på universitetsnivå som sivilingeniør, master i arkitektur eller tilsvarende grad	8
3	Utførende	Utdanning som svarer til det som kreves for eksamen fra ingeniørhøgskole	5
3	Kontrollerende for utføring	Utdanning som svarer til det som kreves for eksamen fra ingeniørhøgskole	5

Utdanningen skal "svare til"

Begrepet "svarer til" er benyttet bevisst for å få frem at det ikke er et absolutt krav om f.eks. fag- eller svennebrev, men foretaket må da sannsynliggjøre at det har utdanning som svarer til dette nivået.

Det vises i den forbindelse til muligheten for å få fag- og svennebrev etter opplæringslova § 3-5:

"Det er mogleg å ta fag- og sveineprøva på grunnlag av allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsette læretida. Fylkeskommunen avgjer om den praksisen kandidaten viser til, kan godkjennast, og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis."

I de tilfellene der det ikke er grunnlag for å skrive ut vitnemål eller fag-/svennebrev, kan fylkeskommunen, etter en grundig vurdering av personens realkompetanse, utstede et såkalt kompetansebevis, jf opplæringslova § 4A-3 siste ledd.

Begrepet "svarer til" er også ment å ta hensyn til utdanning fra andre EØS-stater. Etter byggesaksforskriften § 11-4 tredje ledd skal dette likestilles med tilsvarende norsk utdanning. Informasjon om godkjenning av fag- og yrkesutdanning fra utlandet og hvordan man skal gå frem, kan finnes hos www.nokut.no/no/invia/.

Endringshistorikk

01.07.11. Ingress lagt inn. Presisering av kvalifikasjonskrav for kontrollforetak lagt inn under tredje ledd.